

ПОЕЗІЯ Й МУЗИКА В КОНТЕКСТІ ВИХОВАННЯ «ДРУЖБИ НАРОДІВ»

• Джерело 4 Переклад текстів гімнів радянських республік

1) Державний Гімн Азербайджанської Радянської Соціалістичної Республіки (1944–1991 рр.) (переклад)

*В єдності з хоробрим російським народом ми несемо прапор дружби,
Це є святе — згуртованість людей.
Ми отримали силу, владу від єдності братніх людей,
Нехай живе Союз, славна Радянська наша країна.*

*Під керівництвом Леніна і Партії,
Наш ранок освітлено сонцем комунізму.
Ми йдемо в майбутнє в ряду переможців,
Живи, живи Азербайджан, у великій радянській сім'ї!*

2) Державний Гімн Вірменської Радянської Соціалістичної Республіки (1944–1991 рр.) (переклад)

*Жовтень, ковток повітря, що дав нам життя,
Врятував нас, вірменський народ, від неминучого краху.
З Леніним для нас настали нові часи.
Світить нам світанок Пробудження.
Росія простягнула нам руку допомоги
Народ створив сильну державу.
Наша Партія, надійна і сильна,
Вона веде нас до Комунізму!*

3) Державний Гімн Грузинської Радянської Соціалістичної Республіки (1944–1991 рр.) (переклад)

*Сяйво прапорів Великого Жовтня
Осяяло твої сиві вершини,
Свобода, мужність і доблесть
Перетворили тебе в сонячний край.
У братній сім'ї народів
Ти досягла небачених висот,
Дружбою і силою всенародною
Перемагала ти і перемагаєш.
З незапам'ятних часів блищали*

*Твій розум, твій меч і твоя відвага.
Сьогодні світле майбутнє Грузії
Кує покоління ленінського гарту.
Сонце комунізму сяє
Все яскравіше над тобою,
Слався у віках, моя Батьківщина,
Мій краю рідний!*

**4) Державний Гімн Молдавської Радянської Соціалістичної Республіки
(1945–1991 рр.) (переклад)**

*Радянська Молдова, наша квітуча земля,
Поряд з іншими братніми республіками
Йде разом з великою Росією
До безтурботного майбутнього Союзу.
Пісня братерства прославляє країну,
Яку мудро очолює Партія.
Справа Леніна — велика справа —
Здійснює єднання людей.
Тріумфуй же століттями, відроджена земля!
Твоя робота — порив творця!
І комунізм — наполеглива мета —
Височить для твого ж щастя!*

Государственные гимны союзных республик // Музыкальная энциклопедия. — М.: Советская энциклопедия, 1974. — Т. 2. — С. 21–23.

**5) Державний гімн Української Радянської Соціалістичної Республіки
(1949–1992 рр., зі змінами)**

*Живи, Україно, прекрасна і сильна,
В Радянськiм Союзi ти щастя знайшла.
Мiж рiвними рiвна, мiж вiльними вiльна,
Пiд сонцем свободи, як цвiт розцвiла.
Слава Союзу Радянському, слава!
Слава Вiтчизнi на вiки-вiкiв!
Живи, Україно, радянська державо,
В єдинiй родинi народiв-братiв!
Нам завжди у битвах за долю народу
Був другом i братом російський народ,
Нас Ленiн повiв переможним походом
Пiд прапором Жовтня до свiтлих висот.*

Гімн Української РСР // Українська радянська енциклопедія. — К.: УРЕ, 1979. — Т. 3. — С. 40–41.

6) Гімн Союзу Радянських Соціалістичних Республік (1943–1991 рр., зі змінами)

*Союз нерушимый республик свободных
Сплотила навеки Великая Русь.
Да здравствует созданный волей народов
Единый, могучий Советский Союз!*

*Припев:
Славься, Отечество наше свободное,
Дружбы народов надёжный оплот!
Партия Ленина сила народная
Нас к торжеству коммунизма ведет!*

*Сквозь грозы сияло нам солнце свободы,
И Ленин великий нам путь озарил:
На правое дело он поднял народы,
На труд и на подвиги нас вдохновил!
Припев.*

*В победе бессмертных идей коммунизма
Мы видим грядущее нашей страны,
И Красному знамени славной Отчизны
Мы будем всегда беззаветно верны!
Припев.*

Гімн Союза Советских Социалистических республик [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.hymn.ru/anthem-sovietunion-1977.html>.

ЗАВДАННЯ ТА ЗАПИТАННЯ

- 1 Об'єднайтеся у 5 груп.
- 2 Уважно перечитайте наведені у **Джерелі 4** гімни декількох радянських республік та загальносоюзний гімн СРСР. Що поєднує ці тексти? Чим вони відрізняються?
- 3 Працюючи у групах, випишіть слова чи словосполучення, що передають спільні для всіх гімнів образи. Методом «Коло ідей» зберіть на дошці результати роботи усіх груп.
- 4 Як Ви гадаєте, чого саме прагнуло досягти керівництво радянської держави, роблячи акцент на цих образах у гімнах окремих республік СРСР?
- 5 Як на Вашу думку, чи можемо ми на підставі цих текстів говорити про рівність та однакову значимість усіх народів СРСР?

• ДЖЕРЕЛО 5 Фрагменти радянських пісень

Партия — наш рулевой / Партія — наш рульовий!*(музика: В. Мураделі, слова: С. Михалков)*

Под солнцем Родины мы крепнем
год от года.
Мы беззаветно делу Ленина верны.
Зовет на подвиги советские народы
Коммунистическая партия страны!
Партия наши народы сплотила,
В братский единый союз трудовой.
Партия — наша надежда и сила,
Партия — наш рулевой!

Під сонцем Батьківщини ми міцніємо
рік від року.
Ми беззастережно справі Леніна вірні.
Кличе на подвиги радянські народи
Комуністична партія країни!
Партія наші народи згуртувала,
У братський єдиний союз трудовий.
Партія — наша надія і сила,
Партія — наш рульовий!

Радянська музика [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sovmusic.ru/alphabet.php>.

Мой адрес — Советский Союз / Моя адреса — Радянський Союз*(музика: Д. Тухманов, слова: В. Харитонов)*

Заботится сердце,
Сердце волнуется,
Почтовый
Пакуется груз.
Мой адрес —
Не дом и не улица,
Мой адрес —
Советский Союз.

Турбується серце,
Серце хвилюється,
Поштовий
Пакується вантаж.
Моя адреса —
Не дім і не вулиця,
Моя адреса —
Радянський Союз.

Взвейтесь кострами... Сборник пионерских песен. — К.: Молодь, 1980. — С. 38.

Эх, хорошо в Стране Советской жить! / Добре в Країні Радянській жити!*(музика: І. Дунаєвський, слова: В. Шмідтгоф)*

Эх, хорошо Страной любимым быть!
Эх, хорошо Стране полезным быть,
Красный галстук с гордостью носить!
Меря землю решительным шагом,
Помня твердо заветы отцов,
Знай один лишь ответ —
боевой наш привет:
Будь готов! Будь готов! Будь готов!

Ех, добре, якщо любить тебе країна,
Ех, добре бути корисним країні
Червоний галстук з гордістю носити!
Відмірюючи землю рішучим кроком,
Пам'ятаючи заповіді батьків,
Знай лише одну відповідь —
бойовий наш привіт:
Будь готовий! Будь готовий! Будь готовий!

• ДЖЕРЕЛО 7 Історична довідка

У Радянському Союзі на 100 осіб населення припадала в середньому така кількість грамплатівок: у Латвії — 116, в РРФСР — 68, в Азербайджані — 25, у Таджикистані — 20, в Туркменії — 13. З моменту свого заснування в 1964 році всесоюзна фірма грамзапису «Мелодія» залишалася монополістом з виробництва музичних платівок, створення і зберігання звукозаписів. Для створення в розпорядженні фірми були дві звукозаписні студії в Києві та Єревані і студії грамзапису в Алма-Аті, Вільнюсі, Ленінграді, Москві, Ризі, Таллінні, Ташкенті та Тбілісі. Для виробництва — заводи в Апрелевці, Баку, Ленінграді, Москві, Ризі, Ташкенті та Тбілісі. Для зберігання і розповсюдження — 18 оптових магазинів «Дім грамплатівки». Спеціальна комісія встановлювала тираж. Так, перший тираж пластинки Алли Пугачової «То ли еще будет» («Чи то ще буде») — 12 тисяч примірників, а в підсумку вийшло 2,2 мільйона. Ще один хіт, пісні А. Екімяна у виконанні Вахтанга Кікабідзе «Для вас, жінки», випущені до 8 березня, спочатку вийшли тиражем 15 тисяч. Але попит набагато перевищив цю пропозицію.

По цифрі в спеціальному індексі, який друкувався на звороті платівки, можна відновити напрямки діяльності «Мелодії». Цифрою 1 позначалася симфонічна, оперна і хорова музика; 2 — російська народна; 3 — творчість народів СРСР; 4 — поезія, проза, драматургія; 5 — записи для дітей; 6 — естрада, пісні радянських композиторів, джаз, оперета; 7 — навчальні записи; 8 — музика народів зарубіжних країн (тобто, фольклор); під цифрою 9 виходили спецзамовлення для журналів «Кругозір» і «Колобок», та інше. Що цікаво, під цифрою 0 були гімни, документальні та суспільно-політичні записи. Тільки з 1980 р. стала обов'язковою вказівка року запису і часу звучання, а також прізвища звукорежисера, редактора, фотографа і художника.

Монополія на музику. Фирма «Мелодія» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://22-91.ru/sovetskie-brendy-i-torgovye-marki-sssr/9/monopolija-na-muzyku--firma-melodija.html>.

ЗАВДАННЯ ТА ЗАПИТАННЯ

- 1 Чи були присутні національні мотиви у музиці, яку записували на платівки та продавали у радянських музичних магазинах?
- 2 Як Ви гадаєте, чи можуть бути доступними музичні твори на всі смаки за умови наявності державної монополії на музику? Чи може митець за таких умов презентувати людям свої твори без дозволу держави?

ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ

- 1 Запитайте у представників старшого покоління Вашої родини, що жили за радянських часів, які пісні вони пам'ятають? Які пісні були їхніми улюбленими? Запишіть їхні назви та знайдіть тексти цих пісень (у музичних та поетичних збірках того часу, у мережі Інтернет). Спробуйте охарактеризувати ті пісні, що залишилися у пам'яті ваших рідних та зробити висновок щодо успішності чи неуспішності ідеологічного впливу на свідомість людини через музичну продукцію.